

PALKKA

Palkka.

Ihminen pitää palkkaa oikeudenmukaisuuskysymyksenä: jokainen toiminta ansaitsee palkan. Uskonnollisella alalla hänestä päinvastoin näyttää siltä, että pyyteettömyyden tulee ulottua niin pitkälle, että kaikki ajatus palkkiosta torjutaan. Kristus ei kuitenkaan vaatinut tällaista harhamaista ihannetta, mutta ei silti luopunut vaatimasta opetuslapseltaan täydellistä aikomusten puhtautta.

I. Palkka ja palkkaus.

Palkka on uskonnollisen elämän perustava lähtökohta, mutta sen täsmällisen merkityksen ymmärtämiseksi on tärkeää kuvata, miten tämä käsite syntyy tietoisuudessa. Monien muiden käsitteiden tavoin se juurtuu inhimilliseen kokemukseen, tässä isännän ja palvelijan väliseen suhteeseen; mutta se ylittää tämän suhteen äärettömästi, sillä sen perustaa Jumala itse. Siitä puhutaan epäilemättä sanoilla, jotka merkitsevät ”palkkaa”, mutta sitä ei voi palauttaa siihen, mitä nykyään tarkoitamme työstä saatavalla palkalla: sellainen perustuu sopimukseen, kun taas palkka on seurausta Jumalan vierailusta, jossa hän vahvistaa palvelijansa työn tuomiolla.

Alusta asti ihminen on maan päällä tehäkseen työtä Jumalalle (1. Moos. 2:15; vrt. Job 14:6; Matt. 20:1–15), ja tähän työhön kuuluu palkka (Job 7:7). Jumala on oikeudenmukainen isäntä: hän ei voi olla antamatta jokaiselle sitä, mikä hänelle kuuluu, jos tämä on suorittanut hänelle uskotun tehtävän. Toisaalta ihminen ei ole mikään huomattava henkilö, jolla olisi omat toimeentulon lähteensä ja joka voisi antaa Jumalalle ilmaiseksi ”pyyteetöntä” apua. Ihminen on Jumalan edessä köyhä, kerjäläinen, palvelija, ellei jopa orja, jolla ei ole muuta kuin se, minkä Herra hänelle päivä päivältä suo. Palkka näyttäytyy siis uskonnollisen elämän tavanomaisena hedelmänä, ei sen päämääränä.

Siksi Jumala lupaa pelastushistorian alusta alkaen Abrahamille palkan (1. Moos. 15:1); ja tämä ”palkka työn mukaan” esiintyy uudelleen Raamatun viimeisillä riveillä (Ilm. 22:12). Näiden välissä Raamattu toistaa lakkaamatta, että Jumala maksaa jokaiselle hänen tekojensa mukaan (Sananl. 12:14; Jer. 31:16; Ps. 28:4; 2. Aikak. 15:7; Job 34:11; Jes. 59:18; Sir. 51:30; Luuk. 10:7; Joh. 4:36; Room. 2:6; 2. Tim. 4:14), ja tämä maksu kuuluu sitä paitsi yksin Jumalalle (5. Moos. 32:35; Sananl. 20:22; vrt. Room. 12:17–20). Merkittävä opetus on, että jumalattoman ominaispiirre on kieltää palkka (Viis. 2:22), ja että usko Jumalaan, joka ”maksaa palkan niille, jotka etsivät häntä”, täydentää välttämättömällä tavalla uskoa Jumalan olemassaoloon (Hepr. 11:6).

Jos palvelustehtävänsä täyttävä ihminen voi luottaa saavansa palkkansa, se, joka kieltäytyy hänelle tarjotusta tehtävästä, jää tästä palkasta osattomaksi ja menettää lopulta oikeuden olla olemassa Jumalan edessä. Tulla palkituksi tekojensa mukaan merkitsee joutumista Jumalan tuomion eteen ja palkkion tai rangaistuksen saamista sen mukaan, mitä on tehnyt: tämä vaihtoehto merkitsee ihmiselle valintaa elämän ja kuoleman välillä. Jumalan tuomio ylittää kuitenkin ihmisen tuomion, sillä yksin Jumala tutkii munaskuut ja sydämet; ihminen ei tunkeudu Jumalan salaisuuteen, hänen laupeuteensa ja vihaansa, uskollisuuteensa, vanhurskauteensa ja rakkauteensa.

II. Ilmoituksen vaiheet.

Vaikka palkan todellisuus on perustavanlaatuinen varmuus, sen luonne pysyy salaisuutena, ja Jumala on ilmoittanut sen vain vähitellen.

1. Solidaarisuus ja vastuu. Jo alkuaajoista lähtien ihmisten tekojen näyttää riippuvan sekä henkilökohtaisesta vastuusta että niiden vaikutusten ulottuvan yhteisöön. Ihmisen olemassaolo on näet erottamaton perheestä, klaanista ja kansasta. Siksi vanhoissa teksteissä Jumalan katse ja tuomio kohdistuvat ihmiseen kokonaisuutena (1. Moos. 6:5 ff.); Jahven liitto ja uskollisuus koskevat ennen kaikkea kansaa. Vaikka tämä yhteisöllinen ulottuvuus hallitsee, henkilökohtainen vastuu ei ole tuntematon: siitä todistaa jo rikosoikeuden olemassaolo. Vanhat ordalioiden eli ”Jumalan tuomioiden” käytännöt (vrt. 4. Moos. 5:11–30) ja Jumalan ”tutkinta” paratiisikertomuksessa (1. Moos. 3:11 ff.) osoittavat kaikki tahtoa löytää vastuullinen henkilö ja rangaista häntä. Akanin tapaus havainnollistaa hyvin jatkuvaa pyrkimystä olla sivuuttamatta sen paremmin henkilökohtaista vastuuta kuin yhteisöllistä ulottuvuutta. Jumalan avulla on löydettävä syyllinen, jonka olemassaolon koko kansan tappio paljasti (Joos. 7:5–12); hänen kärsimänsä henkilökohtainen rangaistus ulottuu myös hänen perheeseensä ja omaisuuteensa (Joos. 7:24; vrt. 1. Moos. 3:16–19). Samoin vanhurskaan palkka ulottuu hänen läheisiinsä: näin käy Nooalle (1. Moos. 6:18; 1. Moos. 7:1), Lootille (1. Moos. 19:12) ja Obed-Edomille (2. Sam. 6:12).

Rangaistus ja laupeus vaikuttavat sekä tilassa (yhden jäsenenä kautta niihin joutuu osalliseksi koko kansa) että ajassa (yhden sukupolvensa kautta niihin joutuu osalliseksi kokonainen sukulinja), vaikka vaaka kallistuu selvästi laupeuden puolelle, sillä se kestää äärettömän paljon kauemmin (2. Moos. 20:5 ff.; 2. Moos. 34:7).

2. Oman kohtalonsa vastuullinen ihminen. Vainon kärsimysten paineessa kansa oli näet johtanut tästä ankarasta periaatteesta sananparren: ”Isät söivät raakoja rypäleitä, mutta poikien hampaita vihloi” (Jer. 31:29). Tämä oli pöyristyttävä seuraus, joka asetti kyseenalaiseksi Jumalan oikeudenmukaisuuden. Jeremia julistaa, ettei tätä sananpartta enää pidä lausua (Jer. 31:30); Hesekielille sillä ei enää ole merkitystä (Hes. 18:2–3). Yhtyen traditioon, jossa 5. Moos. 7:9 ff. puhui yhteisvastuusta palkkiona ja henkilökohtaisesta rangaistuksesta synnin vuoksi, Hesekiel

tukeutuu kääntymyksen oppiin julistaessaan, että vanhurskaat voivat pelastaa vain itsensä: Nooa, joka kerran pelasti poikansa (1. Moos. 7:7), ei enää pelastaisi heitä; Jumalan suunnitelmassa oli siirrytty uuteen vaiheeseen (Hes. 14:12–20). Sitten Hesekiel analysoi kaikki mahdolliset tapaukset (18): jokainen kantaa joka hetki omaa kohtaloaan ja voi lakkaamatta vaarantaa sen tai palauttaa sen ennalleen. Mutta Jumala ei tässä draamassa ole vihamielinen eikä edes puolueeton: ”Minä en halua kenenkään kuolemaa. Kääntykää, niin saatte elää” (Hes. 18:32).

3. Jumalan oikeudenmukaisuuden salaisuus. Jos ihminen on täysin vastuussa kohtalostaan, hänen elämänsä saa vakavamman luonteen; mutta silloin nousee esiin toinen ongelma, johon saadaan täysi vastaus vasta ilmoituksessa tuonpuoleisesta elämästä. Jos palkka maksetaan jo täällä maan päällä, miksi se ei ole jatkuvaa? Kokemus on ristiriidassa perinteisen väitteen kanssa, jonka mukaan vanhurskas on aina onnellinen (Ps. 37; Ps. 91; Ps. 92; Ps. 112). Raamattu osoittaa tämän omantunnon draaman olevan läsnä kaikkien niiden sydämessä, jotka pyrkivät vilpittömästi sovittamaan yhteen uskonsa ja kokemuksensa. Jeremia ei saanut ahdistukseensa muuta vastausta kuin kehotuksen jatkaa lujasti matkaansa (Jer. 12:1–5); mutta Job, Saarnaaja ja psalminkirjoittajat ovat kohdanneet ongelman ja yrittäneet ratkaista sen.

a) Pitkän aikaa viisaat pitäytyivät perinteiseen ratkaisuun ja yrittivät sovittaa sitä uusiin oloihin: niin pitkään viivästynyt palkka ilmeni vielä maan päällä, kokonaan kuoleman dramaattiseen hetkeen tiivistyneenä; tämä hetki saa poikkeuksellisen autuuden tai kärsimyksen tiheyden (Ps. 49:17 ff.; Sir. 1:3; Sir. 7:36; Sir. 11:18–28). Psalminkirjoittaja torjuu epäilemättä tämän hauraan hypoteesin: ”Kuollessaan heillä ei ole tuskaa” (Ps. 73:4).

b) Saarnaaja, joka on ”tutkinut viisautta ja palkkaa” (Saarn. 7:25) löytämättä muuta kuin perinteiset periaatteet kumoavaa ristiriitaisuutta (Saarn. 8:12 ff.), suosittelee aktiivista vaatimattomuutta, joka pyrkii saamaan elämästä päivä kerrallaan irti parhaan mahdollisen (Saarn. 9:9 ff.), sekä luottamusta Jumalaan, joka pysyy rauhallisena mutta kieltäytyy ratkaisemasta ongelmaa.

c) Niille, jotka kärsivät uskonsa tähden ja liittyvät ehdoitta Herraan, alkaa kajastaa valo: Jumala on heidän ”osansa”, heidän valonsa ja heidän ”kallionsa” kaikkien ahdinkojen keskellä (Ps. 16:5; Ps. 18:35; Ps. 27:13; Ps. 73:26; Ps. 142:6; Valit. 3:24); heillä ei ole muuta päämäärää, eivätkä he halua muuta palkkaa kuin tehdä hänen tahtonsa (Ps. 119:57; Sir. 2:18; Sir. 51:20 ff.). Tämä edellyttää voimakkaan uskon ilmapiiriä, sellaista, jossa Job elää: hän on ”nähty” Jumalan, ja tämä salaperäinen kosketus Jumalan pyhyteen jättää hänet nöyräksi ja palvovaksi, tietoiseksi synnistään ja häikäistyneeksi Jumalan tuntemisen uudesta muodosta (Job 42:5).

d) Jotkut aavistavat lopuksi, että vanhurskaan kärsimyksen selittämiseksi on laajennettava näköalaa ja siirryttävä palkitsemisen tasolta lunastuksen tasolle. Tämä on Jumalan palvelijan runoista viimeisen merkitys (Jes. 53:10; vrt. Ps. 22). Mutta aivan kuten kuivuneiden ja henkiin herätettyjen luiden näyssä (Hes. 37:1–14), palkka näyttää yhä koskevan vain pakkosiirtolaisuuden kärsimysten puhdistamaa kansaa.

4. Henkilökohtainen palkka. Viimeisessä vaiheessa ongelmaan esitetyn ratkaisun antaa usko henkilökohtaiseen ylösnousemukseen aikojen lopussa. Joidenkin vaikeasti tulkittavien tekstien mukaan Jumalan näet kuuluu täyttää ihmisen oikeudenmukaisuuden jano: hän ei voi hylätä vanhurskasta, vaikka joutuisikin nostamaan hänet hetkeksi sheolista palkitakseen hänet (Job 19:25 ff.). Jumala ei myöskään voi jättää vastaamatta ihmisen kutsuun päästä lopullisesti yhteen hänen kanssaan (vrt. Ps. 16:9 ff.): jos Jumala on ”ottanut” Henokin luokseen, miksi vanhurskastakin ei otettaisi hänen luokseen (Ps. 49:16; Ps. 73:24)? Antiokhos Epifaneen kokemus, kun se synnyttää marttyyreja, johtaa uskovat varmuuteen siitä, että kuoleman jälkeen saadaan palkka ylösnousemuksen kautta (2. Makk. 7; vrt. Dan. 12:2 ff.). Usko ylösnousemukseen sisältyy Viisauden kirjan uskoon kuolemattomuudesta (Viis. 3:1; Viis. 4:1): kun Jumala viimeisen päivän koittaessa vierailee, vanhurskaat elävät ikuisesti Jumalan ystävytydessä, ja se on heidän ”palkkansa” (vrt. Viis. 2:22; Viis. 5:15), palkka, joka on myös armo (vrt. Viis. 3:9–14; Viis. 4:15) ja ylittää äärettömästi inhimillisen ponnistelun arvon.

III. Kristus ja palkka.

Kristuksen tullessa palkka saa täyden merkityksensä ja täyttymyksensä.

1. Yksilöllisen palkan säilyminen. Jotkut Israelissa (Matt. 22:23; Ap. t. 23:8), jopa Kristuksen opetuslasten joukossa (1. Kor. 15:12), epäilevät yhä ylösnousemusta, iankaikkista elämää ja loputonta valtakuntaa, joka palkitsee vanhurskaat; mutta Jeesus ja hänen apostolinsa pitävät lujasti kiinni Israelin aidosta perinteestä (Matt. 22:31 f.; Matt. 25:31–46; 1. Kor. 15:13–19; Ap. t. 24:14 ff.). Jeesuksen Kristuksen Jumala osoittaa Pojassaan olevansa ”vanhurskas” (Ap. t. 3:14 ff.; Kol. 2:12 f.). Uskova tietää siis saavansa palkan teoistaan (vrt. Matt. 16:27; Mark. 9:41; 2. Tim. 4:14; 2. Joh. 8; 2. Piet. 2:13; Ilm. 18:6), ja että tuomiossa ”Kuningas” lähettää ihmiset sen mukaan, mitä he ovat tehneet, elämäänsä tai rangaistukseen (Matt. 25:46), taivaaseen tai helvettiin. Niinpä on käytävä taistelua palavasti, jotta saavuttaisi palkinnon (1. Kor. 9:24–27; Gal. 5:7; 2. Tim. 4:7).

2. Todellinen palkinto. Jos näin on, vaarana on jälleen palata sellaiseen käsitykseen, jonka mukaan Jumalan antama palkka määräytyy ihmisen noudattamisen perusteella; tällaista käsitystä edustivat fariseukset. Uskovaa varoitetaan jatkuvasti tällaisesta palkkaa koskevan opin vääristymästä.

Ensinnäkin ihmisen ei tule enää tavoitella maallisia etuja, kunniaa, mainetta, tunnustusta tai hyötyä; se, joka tekee hyvää tällaisista syistä, on jo saanut palkkansa (Matt. 6:1–18; Luuk. 14:12 ff.; vrt. 1. Kor. 9:17 f.). Ennen kaikkea kristitty ei Kristuksen asettaessa kaiken keskipisteeseen tavoittele omaa onneaan, ei edes hengellistä onnea, ei edes sellaista, jonka hän saavuttaisi kieltämyksellä ja itsensä antamisella; kristityn päämäärä on Kristus (Fil. 1:21–26). Hänen palkkansa on Jumalan antama perintö (Kol. 3:24), ja tämä perintö tekee hänestä ennen kaikkea Kristuksen kanssaperillisen ja veljen (Room. 8:17). Apostoli saa odottamansa kruunun jo Kristuksen tullessa, kun hän odottaa tätä rakkaudella (2. Tim. 4:8). Lyhyesti sanottuna hän tahtoo olla ”Jeesuksen kanssa” ikuisesti (1. Tess. 4:17; vrt. Fil. 1:23; Luuk. 23:43; Ilm. 21:3 f.). Hänen elämänsä kilvoittelu on uskollisuutta kasteelleen: Kristuksen kuolemaan samaistuneena hän valmistautuu nousemaan ylös hänen kanssaan (Room. 6:5–8; Kol. 3:1–4). Pelastus, jota vanhurskautettu ihminen odottaa (Room. 5:9 f.), ei ole mitään muuta kuin Jumalan rakkaus, joka on ilmoitettu Kristuksen persoonassa (Room. 8:38 f.). Johannes ilmaisee tämän toisin sanoin: ihmisten nälkään ja janoon sekä heidän kiihkeään haluunsa voittaa kuolema Jeesus vastaa sillä, mitä hän itse on: hän on elävän veden lähde, hän on leipä, valo ja elämä (Joh. 7:37 f.; Joh. 6:26–35; Joh. 8:12; Joh. 11:23 ff.).

Elämässä Kristuksessa Jeesuksessa ratkeavat kaikki ristiriidat, joita palkkaa koskeva oppi esitti. Ihmiselle hänen etsintänsä ja ponnistelujensa päätteeksi annettuna se on kuitenkin ehdotonta lahjaa, joka ylittää äärettömästi kaikki odotukset ja ansiot. Kiihkeästi ja toivossa odotettuna se omistetaan jo vanhurskauttamisessa. Rauhallisena varmuutena se perustuu yksinomaan Jumalan todistukseen, joka otetaan vastaan uskon pimeydessä ja koettelemuksessa. Se koskettaa jokaista ihmistä hänen persoonallisuutensa syvimmissä ytimessä ja saavuttaa hänet Kristuksen ruumiissa. ”Palkan moraalinen” ja ”rakkauden moraalinen” välillä ei ole vastakohtaa, sillä rakkaus itse tahtoo palkkaa.

CV

Katso myös: → Almu AT 3 ; NT 2a — beatitude AT I 2 — chatiments 2 — ciel VI — eau II 1 — education I 2a — enfers-enfer — heritage AT II 1 — impie AT 3 — justice O ; A I AT 3 ; B II AT — Sadonkorjuu III — Teot AT II ; NT II — Köyhät AT I — Vastuu — Ylösnousemus AT III — vengeance 3